

De financiering van zendingswerk

• door Gerard Kramer

IN DIT ARTIKEL WILLEN WE NADENKEN OVER DE VRAAG HOE ZENDINGSWERK – OF: HET WERK VAN DE HEER - MOET WORDEN GEFINANCIERD¹. VOOR VELEN IS DIT OVERIGENS HELEMAAL GEEN VRAAG. VELEN GEVEN ALS ANTWOORD ‘VIA EEN ACHTERBAN’, OF ‘MET BEHULP VAN EEN VRIENDENKRING’, OF, NOG KORTER: ‘DOOR SPONSORING’. IN ALLE GEVALLEN VERONDERSTELT DIT VRIJGEVIGHEID VAN DERDEN DIE ZICH VOOR LANGERE TIJD VERBINDEN OM EEN ZENDELING OF EEN ZENDINGSECHTPAAR FINANCIËEL TE ONDERSTEUNEN.

1 In Focus, jaargang 2012, verscheen eerder van mijn hand een artikel, getiteld *Uitgezonden door de Heilige Geest* over de vraag door wie zendingen worden uitgezonden. Ook daar ga ik kort in op de vraag wie vervolgens voor hun levensonderhoud zorg draagt. Zie www.focusopdebijbel.org/downloads/focus_1302_free.pdf. Overigens realiseer ik me dat ik zelf, wat dit punt betreft, gemakkelijk praten heb: ik heb geen fulltime-bediening, maar verricht mijn auteurs- en sprekersarbeid naast een seculiere werkkring met een vast salaris.

De bereidheid vrijgevig te zijn en mild te geven, is te prijzen. Grote offers worden voor de lange termijn toegezegd en doorgaans ook daadwerkelijk gebracht. Vaak eist een zendingsorganisatie dat zendelingen hun sponsoring tot een aanvaardbaar minimaal maandbedrag hebben geregeld, wil de zending kunnen afreizen. Flyers met bonnen of machtigingen die door donateurs kunnen worden ingevuld worden gedrukt en uitgedeeld, websites met donatie-knoppen gaan de lucht in. Maar de vraag is: welke weg wijst de Schrift?

Geen simplistische benadering

Natuurlijk is niemand geholpen met een simplistisch antwoord van het type 'de Schrift spreekt nergens over achterbannen, vriendenkringen, sponsoring, flyers-met-bonnen, machtigingen en websites met donatieknoppen'. Met dergelijke anachronistische onzin wil ik dan ook niet aankomen. Maar ik wil wel de volgende vraag stellen: geeft de Schrift aanwijzingen op het terrein van de financiering van het zendingswerk? Of bevonden de zendelingen uit de tijd van het Nieuwe Testament zich in een soort bovenaards luchtledig, waarin aan dergelijke aardse problemen geen aandacht werd geschonken?

Godfried Bomans

U zult verbaasd zijn nu de naam van Godfried Bomans (1913-1971) aan te treffen. Bomans heeft echter in een artikel² over de boeken van Karl May een treffende observatie geschreven die kan helpen bij het overdenken van het huidige onderwerp. Hij schrijft: 'Wat mij in die boeken (= de boeken van Karl May, GHK) zo bevalt, is de totale afwezigheid van materiële zorgen. Vermoedelijk om dezelfde reden kenden de Grieken hun 'Homerus' van buiten. Het behoort tot het wezen van de soort literatuur die wij 'mythologie' noemen, dat de daarin voorkomende figuren in een luchtledig opereren waarin zij haarscherp staan afgetekend. Wij weten niets omtrent hun innerlijk; wij weten alles omtrent hun contour. Zij staan als het ware losgeknipt van hun omgeving, waarmee zij niets te maken hebben en waar ze ook niet in overvloeien. Old Shatterhand kan maandenlang door de prairie rijden zonder dat de vraag waar hij van leven moet ook maar een ogenblik in zijn hoofd of dat van de lezer naar boven komt. Zeker, soms schiet hij een grizzly-beer, maar men wordt met de voorbereiding ervan niet lastig gevallen. De beroemde

2. Zie *Het ruikt hier naar gas. Een poging tot begrip van Karl May*, in: *De beste verhalen van Godfried Bomans*, Amsterdam 1977 2^e druk, p.162.

man snijdt een der klauwen af en legt deze onder zijn zadel. 's Avonds, na een dag galopperen, haalt hij hem eronder vandaan en zie, hij is mals geworden. Dat bevalt me. Financiële zorgen kent men in de prairie al evenmin. Het komt wel voor dat Winnetou iets moet betalen. Het opperhoofd der Apachen grijpt dan in een gemslederen zakje en legt een aantal *nuggets* op de toonbank. Dit zijn klompjes goud. De bediende wordt niet geacht die te wisselen en ook Winnetou heeft andere dingen aan zijn hoofd'.

Werkt het zo?

Treffen we in het Nieuwe Testament zendelingen aan met wie het zo ging als Bomans opmerkte over Old Shatterhand en Winnetou in de boeken van Karl May, en over de mythologische helden in Homerus? Integendeel, een groter contrast is niet denkbaar! De predikers uit de 1^e eeuw worden zeker niet beschreven als mensen die als hemelse wezens in onkwetsbare geestelijkheid neerkeken op de gewone aardse stervelingen om hen heen die, anders dan zichzelf, voor hun dagelijks brood moesten sappelen. Nee, zij worden ons voorgesteld als mensen van vlees en bloed die, hoewel belast met een opdracht van Boven, hier op aarde honger en dorst, armoede en overvloed meemaakten. Over hun materiële wel en wee, alsook over de vraag wie daarvoor verantwoordelijk waren, worden gewoon mededelingen gedaan. Deze diensknechten waren dus juist *niet* losgeknipt van de gewone werkelijkheid. Zij stonden er midden in! Daarom wordt het nu tijd iets gedetailleerder te bekijken welk beeld uit het Nieuwe Testament naar voren komt.

De evangeliën

In de evangeliën komen geen zendelingen of zendingsechtparen voor. Wel treffen we er twee bijzondere gezelschappen aan, en wel de twaalf en de (twee en)zeventig. Beide groepen mannen waren met een bijzondere opdracht geroepen en op pad gestuurd door de Heer Jezus, en wel in de tijd dat Hij nog op aarde rondwandelde en mensen persoonlijk riep. Directe parallellen met zendelingen in onze tijd, die zich individueel door de Onzichtbare geroepen weten, kunnen dus niet getrokken worden. Wat hun materiële verzorging betreft, zien we overigens vooral datgene wat zij *niet* moesten doen. Zij moesten *niet* bezorgd zijn voor voedsel en kleding (Mat.6:25,31), want, zo zei de Heer, 'uw hemelse Vader weet dat u al deze dingen nodig hebt' (vs.32) - 'deze dingen' zouden erbij gegeven

worden, als eerst het koninkrijk en de gerechtigheid van God zouden worden gezocht (vs.33). Dus: *God geeft!* - en niet: de dienstknecht regelt. Als de twaalf uiteindelijk op pad gaan, blijken zij overigens onder een wel heel bijzondere CAO te vallen, die kan worden getypeerd als 'van alles niets': geen goud, zilver of koper in de gordels, geen reiszak, geen twee onderklederen, geen sandalen, geen staf. Dat was snel geregeld, want daaraan hoefde de dienstknecht niets te doen! Waarom niet? Direct aansluitend lezen we de motivatie: 'want de arbeider is zijn voedsel waard' (Mat.10:10), of 'de arbeider is zijn loon waard' (Luk.10:7). Op welke wijze het voedsel of het loon deze arbeider vervolgens zou bereiken, wordt niet vermeld.

De brieven

De enige die als ervaringsdeskundige apostel over de materiële kant van zendingswerk schrijft, is de apostel Paulus. We bekijken allereerst 1Kor.9. In vss.1-6,12 beschrijft hij de *rechten* van apostelen, de broeders van de Heer, Kefas, Barnabas en anderen:

- op eten en drinken;

- op het meenemen van een echtgenote op reis;
- om niet te werken.

In vs.7 gebruikt hij daarvoor de volgende argumenten uit het dagelijks leven ('naar de mens'):

- een soldaat doet geen dienst op eigen kosten
- wie een wijngaard plant, eet zelf van de druiven
- wie een kudde hoedt, eet van de melk van de kudde.

Kennelijk is er bij fulltime (zendings-) werk voor de Heer sprake van resp. strijd voor, arbeid onder en leidinggeven aan mensen, en is het normaal dat daar een materiële consequentie op volgt.

In vss. 8-10 hanteert de apostel vervolgens zijn *eerste argument uit het OT* ('de wet').

Hij citeert Deuteronomium 25:4 'U zult een dorsende os niet muilbanden', en legt uit dat deze woorden ten diepste geschreven zijn met het oog op werkers voor de Heer.

Aansluitend redeneert hij aldus:

- Wie in het gewone leven ploegen en dorsen, doen dit met het oog op hun eigen concrete, uit deze arbeid

voortvloeiende toekomst.

Uit deze parallel concludeert hij:

- Wie het geestelijke zaait, mag (behalve het geestelijke = de geestelijke vrucht) ook het stoffelijke (= de stoffelijke vrucht, de concrete materiële ondersteuning) maaien.

In vs.13v. presenteert hij zijn *tweede argument uit het OT*

- Wie het heilige bedienen, eten van de offers in de tempel
- Wie steeds bij het altaar zijn, delen met het altaar (vgl. Num.18:8vv.; Lev.6:26vv.; 10:12vv.)

Paulus' conclusie:

→De Heer heeft verordend dat wie de opdracht hebben het evangelie te verkondigen - Paulus was de noodzaak opgelegd het evangelie te verkondigen (vs.16) -, van het evangelie mogen leven. Dit doet niets af aan het feit dat Paulus in Korinthe en Thessalonika van dit recht geen gebruik maakte (1Kor.9:15,18; 2Thess.3:9). Dit onderwijs geeft Paulus overigens niet aan de dienstknechten zelf, maar aan 'de gemeente van God die in Korinthe is' (1Kor.1:2).

Ook voor andere werkers dan apostelen

De uitspraak die de Heer Jezus deed in Mt10:10, 'want de arbeider is zijn voedsel waard', en Paulus' gebruik van Deut.25:4, 'U zult een dorsende os niet muilbanden', past hij ook toe op de oudsten die goed besturen, vooral zij die arbeiden in woord en leer (1Tim.5:18) – dus op niet-apostelen. Kennelijk kan de taak van oudsten zo veelomvattend zijn dat zij niet (fulltime) voor hun eigen levensonderhoud kunnen werken en recht hebben op materiële ondersteuning. Deze instructie geeft Paulus niet aan deze oudsten zelf - zodat zij dit zouden kunnen 'regelen' - maar aan Timotheüs, die onderwijs moest geven aan de gemeente in Efeze over het gedrag in het huis van God, de gemeente (1Tim.1:3; 3:15). Het is kennelijk een gemeentelijke aangelegenheid!

De ondersteuning van Paulus door gemeenten

Om het maar meteen even vast te stellen: Paulus heeft in geen enkele brief om ondersteuning gevraagd! Het onderwijs dat hij gaf over het collecteren in 1Kor.16 betrof een speciale collecte die niet voor hemzelf bestemd was, maar voor 'de heiligen' in Jeruzalem en Judéa (vs.1; 2Kor.9:1; Hand.11:29). Wat we wel zien, is dat Paulus soms achteraf zijn teleurstelling uitspreekt over gebrek aan ondersteuning.

Zo blijkt uit Fil.2:30 dat het de Filippiërs ontbroken heeft aan dienstbetoon jegens Paulus. Uitvoeriger gaat hij echter vol blijdschap in op de ondersteuning die hij wél van hen ontvangen heeft in Fil.4:10-20:

- eindelijk weer eens hadden zij aan hem gedacht (vs.10);
- intussen had Paulus te maken gehad met wisselende materiële welstand (vss.11-12);
- de gemeente in Filippi was de enige gemeente die Paulus materieel steunde tijdens zijn verblijf in Macedonië (vss.15-16; vgl. 2Kor.11:9);
- Paulus ging het overigens niet om de gave, maar om de geestelijke vrucht van de gever (vs.17);
- hun gave was een welriekende reuk, een offer aan God (vs.18)
- God zou vanuit zijn rijkdom in de nood van hen als gevers voorzien (vs.19)
- God de Vader kreeg alle eer (vs.20).

Paulus heeft ook ondersteuning ontvangen van andere gemeenten; zie 2Kor.11:8.

Daarnaast heeft Paulus door te werken als tentenmaker in zijn eigen onderhoud voorzien; zie Hand.18:3; 20:33-35; 1Kor.4:12; 2Kor.11:27; 1Thess.2:9; 2Thess.3:8.

De gangbare praktijk?

Is dit dan ook anno nu de gangbare praktijk? Gelukkig ken ik diverse werkers die volgens de hierboven beschreven principes leven en werken, maar ik heb het idee dat men in steeds mindere mate zo denkt en handelt. Het wordt steeds normaler dat men openlijk schrijft over het tegenvallende verloop van de giftenstroom en vervolgens de achterban om (meer) geld vraagt, zowel voorafgaand aan als tijdens het verrichten van de arbeid.

Bij de voorbereiding van dit artikel stuitte ik op een boekje van Natasja van der Laan, getiteld *Zending zonder zorgen. Financiële zekerheid bij langdurig verblijf in het buitenland*, uitg. Gabriël Financiële Bescherming, derde herziene druk 2011. Het boekje vind ik in zoverre teleurstellend dat het grootste deel van de 104 pagina's tekst gaat over de fiscale en verzekeringstechnische gevolgen van een langdurig verblijf in het buitenland. Natuurlijk is dat praktisch en nuttig. Op voorhand wordt er van uitgegaan dat de zending een uitzendende organisatie achter zich heeft staan. Hoofdstuk 3 heet 'Verzekeringen voor de uitzendende organisatie'. Daarin vallen ook de woorden 'giftenstroom' en 'achterban'; die laatste blijkt te bestaan uit 'kerk, familie en vrienden'. De

verantwoordelijkheid van de kerkelijke gemeente als zodanig komt echter niet ter sprake; de uitzendende organisatie heeft als werkgever (!) bepaalde verantwoordelijkheden tegenover de werknemer, de zending. Naar een Bijbelse onderbouwing, al is het maar van de achterliggende principes, heb ik vergeefs gezocht. Het laatste hoofdstuk vond ik het interessantst. Het beslaat slechts pp.101-104, en heeft als opschrift 'De ultieme voorziening'. Er volgt een korte Bijbelstudie, waarvan ik het mooie begin citeer: 'Elke zending weet uit eigen ervaring hoe God dagelijks voorziet. Met de roeping en taak die God geeft voorziet Hij ook in alles wat nodig is om die opdracht succesvol te volbrengen'. Daarna wordt gewezen op JHWH Jireh, 'de Heer zal erin voorzien' (Gen.22:14), waarbij ook Fil.4:10 wordt geciteerd. Daarna wordt gewezen op de gevaren van rijkdom en hebzucht. Het allerlaatste deel van dit hoofdstuk is getiteld 'Gods voorziening en onze verantwoordelijkheid', en gaat over de principes rentmeesterschap en solidariteit. Dit houdt, aldus Van der Laan, achtereenvolgens in dat wij de kosten moeten berekenen voor we de beslissing nemen om Hem te volgen (Luk.14:28), en tevens, op basis van nota bene Rom.15:1 en Hand.4:32, dat wij, wat onze verantwoordelijkheid betreft, de juiste verzekeringen behoren af te sluiten. Tenslotte wordt gezegd dat dit boekje geschreven is 'vanuit de overtuiging dat alleen God kan zorgen voor de ultieme voorziening die we allemaal nodig hebben' (p.105).

Bijbelse richtlijnen?

Uit wat we eerder in dit artikel hebben bestudeerd aan Bijbelse gegevens, kunnen we m.i. enkele beginselen afleiden waarvan we zeker weten dat ze volledig binnen de kaders van de Schrift vallen:

- Geroepen werkers mogen rekenen op een God die hen niet alleen roept, maar hun ook geeft wat zij nodig hebben;
- Werkers hebben recht op materiële ondersteuning door gemeenten;
- Gemeenten hebben een verantwoordelijkheid voor aan hen bekende of vanuit hun midden vertrokken werkers;
- Werkers vragen niet om geld voor zichzelf, maar danken voor ontvangen giften en geven informatie over hun werk (zie voor dit laatste Hand.13:1-4; 14:26-28).

De rol van de gemeente

De vraag blijft natuurlijk hoe wij – de gemeente – vorm (mogen) geven aan onze verantwoordelijkheid om de werkers te ondersteunen. In bovenstaande regels heb ik Gods kant benadrukt, omdat, als ik het goed zie, de Schrift dat ook doet. Maar hoe vullen wij onze kant in? Mogen we bijvoorbeeld een organisatie oprichten om zo zendingen de mogelijkheid te bieden een land binnen te komen? Sommige landen vragen om een minimaal inkomen voor een arbeider; moeten we er dan niet voor zorgen dat dit er komt? Mogen we een sponsoractie houden voor een zending? Mogen we voor de zending een thuisfront in het leven roepen?

Op deze vragen zal niet iedereen het zelfde antwoord geven, om de eenvoudige reden dat de Schrift de hier beschreven begrippen niet kent en deze vragen dus niet letterlijk stelt. Toch is het bij elke vraag die we hebben, belangrijk te kijken of de Schrift een bepaalde richting wijst. Als ik dat doe, concludeer ik het volgende. Met creatieve ideeën om geld voor zendingswerk(ers) te genereren is weinig mis – als er maar blijmoedig en vrijwillig gegeven wordt, en er niets 'moet'! Zie 1Kor.9:7. En een goede thuisfrontcommissie kan zeker veel goeds doen, alleen al op het terrein van informatievoorziening naar de gemeente toe (gebedsonderwerpen!) en het regelen van praktische zaken, zoals huisvesting bij tijdelijk verlof of definitieve terugkeer van de zending; vgl. Fmon.22. Met regelmatig geven is ook niets mis; zie 1Kor.16, al gaat het daar niet over de ondersteuning van zendingswerkers, maar van arme gelovigen. Een garantie van een minimuminkomen kan een gemeente m.i. niet geven, en ik vraag me ook af of zo'n situatie voor een werker een gezonde zaak is: niet de gemeente, maar de Heer is zijn werkgever! De Heer alleen kan zijn zorg zowel vooraf garanderen als ook daadwerkelijk waarmaken – maar dat is niet een standpunt waarvoor een seculiere overheid door de knieën gaat. Als een overheid inkomenseisen stelt, is het wellicht een optie te overwegen of men als tentenmaker het desbetreffende land kan binnenkomen, en de 'geestelijke' arbeid naast betaalde beroepsarbeid verricht – en ook daarin Paulus' voorbeeld volgt.

Tenslotte: over deze praktische punten is verschil van inzicht mogelijk. Het is echter jammer als er helemaal geen gedachtenwisseling over plaatsvindt en de Bijbel dicht blijft, onder het mom van 'we leven nu eenmaal in een andere tijd'. Gods Woord is er nog altijd, en de eeuwige Geest wil ons nog altijd helpen bij het zoeken in dat Woord naar de antwoorden op onze vragen.

